תובעת	**ד"ר יעל דמבין - ע"י עו"ד בן קרפל**
	נגד
נתבעת	**אסנת כהן - ע"י עו"ד בנג'מין גופל**

<u>פסק - דין</u>

לפני תביעה בסדר דין מהיר לפיצוי בגין פרסום לשון הרע בקבוצה באפליקציית פייסבוק.

א. <u>ההליך והצדדים לו</u>

1. התובעת היא רופאה וטרינרית בהכשרתה ובעיסוקה; היא מנהלת מרפאה לבעלי-חיים בחדרה (להלן **המרפאה**). הנתבעת – תושבת חדרה שיש לה כלב ומשפחה, עובדת כמזכירה רפואית.

2. ביום 14.5.2018 נודע לתובעת שכלב הושלך ליד פתח המרפאה; נאמר לה שהוא ללא רוח חיים. נמסר לתובעת שדווח על כך למוקד העירוני וניתן יהיה לפנות את גופת הכלב רק ביום המחרת. באותו זמן, שעת ערב מאוחרת, לא הייתה התובעת במרפאה אלא בביתה. זו תמצית האירוע; הוא ידון ביתר פירוט בהמשך, אגב סקירת העדויות.

3. ביום המחרת פרסמה מי שאינה בעלת-דין בהליך – גב' דיאנה אברמוב (להלן **אברמוב**), פוסט בשתי קבוצות פייסבוק, בו ניתן ביטוי לאירוע של הימצאות הכלב בפתח מרפאתה של התובעת (להלן **הפוסט**). צויין בו שלא ברור אם הכלב בחיים, אם לאו. הפוסט פורסם על-ידי אברמוב, לפי הנטען, בשתי קבוצות שונות באפליקציית פייסבוק: האחת, "**שפמים זנבות ושאר החיות**"; השניה, "**חדרתיים בפייסבוק הקבוצה הרשמית**" (להלן **קבוצת 'שפמים'** ו**קבוצת 'חדרתיים'**).

4. לפוסט פורסמו תגובות בשתי הקבוצות. תגובית אחת פורסמה בקבוצת 'שפמים' על-ידי מי שהייתה נתבעת 2, גב' ליטל דגני (להלן **דגני**). התביעה נגדה יושבה בגישור ואינה עומדת עוד להכרעה. תגובית אחרת פורסמה בידי הנתבעת בקבוצת 'חדרתיים' שבה היא חברה.

5. לטענת התובעת, בפרסום שעשתה דגני בקבוצת 'שפמים' ובפרסום שעשתה הנתבעת בקבוצת 'חדרתיים' היו גלומים דברי לשון הרע על-אודותיה; בעטיים הוגשה התביעה. בגין הפרסומים נדרשו שתי הנתבעות לשלם לתובעת פיצוי סטטוטורי ללא הוכחת נזק, תוך טענה כי הם נעשו בכוונה לפגוע. על-מנת להתאים את התובענה לסדר דין מהיר הועמד הפיצוי הכולל אותו נדרשו שתי הנתבעות לשלם על סך של 75,000 ₪.

6. התביעה נגד דגני סולקה כמתואר לעיל; נותרה להכרעה התביעה נגד הנתבעת – אשר התגוננה מפניה וביקשה לדחותה. נטען שהפרסום הוא אמת – בגדרי ההגנה הקבועה בסעיף 14 בחוק איסור לשון הרע (להלן גם **החוק**), כי הוא נעשה בתום-לב וחוסה תחת סעיפים 15(2) ו-15(3) בחוק ומדובר בזוטי דברים שאינם מקימים עילת תביעה או זכות לפיצוי. טענות נוספות נשמעו במישור הנזק, תוך הכחשת כוונה לפגוע בעשיית הפרסום.

7. ניסיון להביא את בעלות-הדין לידי הסכמה דיונית או מהותית לא צלח; הנתבעת עמדה על הכרעה במחלוקת בפסק-דין מנומק. זו כמובן זכותה.

8. לתמיכת התביעה העידו התובעת [תצהירה סומן ת/2] ומר ג'ורג' גינסברג – לקוח המרפאה ומי שהודיע לתובעת לראשונה על קיומו של כלב ליד המרפאה [להלן **גינסברג**; תצהירו סומן ת/1]. מן העבר השני של המתרס נשמעה עדות הנתבעת [תצהירה סומן נ/1]. הסיכומים הוגשו בכתב.

9. דין התביעה להתקבל בחלקה תוך חיוב הנתבעת לשלם לתובעת פיצוי בסך 20,000 ₪ בצירוף הוצאות משפט ושכר-טרחת עורך-דין. להלן יובאו הטעמים לכך. ההפניות הן לפרוטוקול, אם לא צוין אחרת.

ב. <u>הפרסום: עשייתו, הקשרו וטיבו</u>

1. בכתב-ההגנה ובתצהירה הודתה הנתבעת בכתיבת הקטע שיוחס לה בקבוצת 'חדרתיים' [סע' 18-11 בכתב-ההגנה וסע' 10-17 ב-נ/1]. נוכח הודאה זו, אין חסר בכך שהתובעת לא צרפה את הפוסט ומלוא התגובות לו בקבוצת 'חדרתיים' – ועשתה כן באופן חלקי, ללא התצלום שהיה חלק מהפוסט, בקבוצת 'שפמים' [נספחים 1 ו-2 בכתב-התביעה, לרבות העמוד שסומן א' תוך כדי שמיעת העדויות]. עמוד ובו התגובית שכתבה הנתבעת במלואה צורף לכתב-התביעה וכך גם לתצהיר התובעת (להלן **התגובית**).

2. זה לשון התגובית: "**היא אולי לא חייבת.. אבל כרופאה שמתעסקת עם בעלי חיים היתה יכולה להגיד כבר מאתמול בלילה כשהתקשרו לראשונה שיקחו לוטרינר שכן יכול לקבל ולהציל.. יש מרפאות שמקבלות מקרים דחופים גם באמצע הלילה.. אבל להתעלם ולהתעצבן ולא להגיע ולא להפנות לוטרינר אחר זה נטו רוע.. ושהלקוחות שלה יקחו בחשבון איך היא מתייחסת למקרים דחופים.. לא חסר וטרינרים בחדרה**".

3. עוד כתבה הנתבעת, שהזדהתה בקבוצה בשמה המלא, כך: "**ולדעתי זה המרפאה שהיתה בעבר של ד"ר ניר כהן המהמם שעזב לצערי לפני כמה שנים. זה בהרברט סמואל קרוב לפינת תרנ"א נראה לי..**". וכן: "**וכדאי לדווח על המקרה לוטרינר העירוני ולאיגוד הוטרינרים**".

4. סעיף 1 בחוק איסור לשון הרע קובע כי לשון הרע היא דבר שפרסומו עלול להשפיל אדם בעיני הבריות או לעשותו מטרה לשנאה, בוז או לעג מצדם; לבזות אדם בשל מעשים, התנהגות או תכונות אשר מיוחסים לו; לפגוע באדם במשרתו, בעסקו, במשלח ידו או במקצועו [שם, ס"ק (1)-(3)]. לפי סעיף 7 בחוק, "**פרסום לשון הרע לאדם או יותר זולת הנפגע תהא עוולה אזרחית**".

5. בסעיף 2(א) בחוק ניתנה למונח 'פרסום' הגדרה מדגימה שאינה ממצה ואינה מקיפה את מלוא דרכי הפרסום האפשריות: "**פרסום, לענין לשון הרע - בין בעל פה ובין בכתב או בדפוס, לרבות ציור, דמות, תנועה, צליל וכל אמצעי אחר**". בלי למעט מדרכי פרסום אחרות רואים כפרסום לשון הרע "**אם היתה מיועדת לאדם זולת הנפגע והגיעה לאותו אדם או לאדם אחר זולת הנפגע**", וכן "**אם היתה בכתב והכתב עשוי היה, לפי הנסיבות להגיע לאדם אחר זולת הנפגע**" [שם, סע' 2(ב)]. התגובית נעשתה בכתב ופורסמה בקבוצה באפליקציית פייסבוק שמונה חברים רבים [ר' להלן בחלק ד']. בפרסום מסוג זה הגעת הפרסום לייעדו, לחברים אחרים בקבוצה, נושאת אופי מיידי [ע"פ (מח' י-ם) 6570-09-17 **מדינת ישראל נ' עובד**, פס' 14 (2018)]. יסוד הפרסום מתקיים בתגובית דנן ואינו מעורר כל קושי.

6. הנתבעת הלינה על כך שהתובעת לא צרפה את הפוסט במלואו – כולל תמונת הכלב שהייתה חלק ממנו, ואף לא שרשור מלא של התגובות שענו לפוסט וקדמו לתגובית שלה; נטען שהדבר נגוע בהסתרת עובדות מהותיות ובהוצאת התגובית שהנתבעת פרסמה מהקשרה [סע' 8, 9, 15 ו-19 בכתב-ההגנה וסע' 7, 8, 14 ו-18 ב-נ/1]. התובעת מסרה שצירפה לכתב-התביעה את כל מה שהיה ברשותה [עמ' 7 ש' 20 עד עמ' 8 ש' 31]. לגרסת הנתבעת, כאשר התביעה הוגשה כבר נמחקו הפוסט והתגובות כך שנמנע ממנה לצרפם בנוסחם המלא [סע' 20 בכתב-ההגנה, סע' 19 ב-נ/1 ועמ' 9 ש' 34 עד עמ' 10 ש' 3].

7. כך העידה הנתבעת לגבי ההקשר המלא, השלם, של הפרסום שעשתה באמצעות התגובית [סע' 10, 11, 13, 15-17 ב-נ/1].

לפני כשנה גלשתי בפייסבוק ונתקלתי בפוסט מחריד שהופיע בקבוצה 'חדרתיים בפייסבוק הקבוצה הרשמית'. בראש הפוסט הופיעה תמונה מזעזעת של כלב פצוע שנחזה להיות במצב קשה ודורש טיפול דחוף, ליד דלת מרפאתה הסגורה של הגברת דמבין.

> **מתחת לתמונה הופיע כיתוב שמתאר כלב פצוע שהושאר בכניסה למרפאה הווטרינרית וניסיונות להשיג בטלפון את הווטרינרית. [...].**
> **באחת התגובות שהופיעו מתחת לפוסט נכתב שניסיונות להניע את הווטרינרית לפעול בעניין ולטפל בכלב המסכן כשלו. נכתב כי התקשרו אליה כבר בלילה שלפני אך היא התעצבנה על המתקשרים ולא דאגה לטפל בכלב. [...].**
> **אני הייתי נסערת מתמונת הכלב המסכן בפוסט, מן הכיתוב שנלווה אליו ותיאור התנהגותה של הווטרינרית כפי שהופיע בתגובה. הציפיה הסבירה היא שרופאי חיות ידאגו לחיות במצוקה ויפעלו למענם. אני נתתי ביטוי לדעתי ולאכזבתי מן התגובה בה נכתב כי הווטרינרית לא נענתה לפניות לטפל בכלב הפצוע, בטוקבק שפרסמתי בקבוצה 'חדרתיים בפייסבוק הקבוצה הרשמית'.**
> **כתבתי את התגובה מדם ליבי לנוכח הציפיה כי רופאים וטרינרים לא יגלו אדישות לנוכח סבל ומצוקה של בעל חיים פצוע, שעה שיש ביכולתם ובהכשרתם הרפואית לסייע לו.**
> **תגובתי הופיעה כתגובה אחת משרשור ארוך של תגובות לתמונה המחרידה בפוסט של כלב פצוע ומדמם המוטל בפתח מרפאתה הווטרינרית של התובעת.**

8. הנתבעת לא זימנה כעדה את אברמוב – מי שפרסמה את הפוסט, כדי לנסות להציג באמצעותה את התמונה שהייתה חלק מהפוסט. נוכח טענתה כי לתמונה נודעה חשיבות בהבנת התגובית שכתבה היא, זהו מחדל ראייתי שלא ניתן לו הסבר; הוא מונח לפתחה של הנתבעת. על-פניו, ניתן היה להציג את התמונה באמצעות אברמוב, אפילו הפוסט והתגוביות לו הוסרו מהקבוצה ולא היו ניתנים עוד לצפייה והדפסה לצרכי הצגתם בבית-המשפט. לא-זו-אף-זו, הנתבעת לא פנתה למנהל התוכן בקבוצה כדי לקבל את הפוסט השלם שכולל את התמונה ולא ביקשה צו שיפוטי שיורה על כך [עמ' 16 ש' 29 עד עמ' 17 ש' 1]. גם לכך לא נתנה הסבר.

9. אלא שזאת עיקר: גם אם אקבל את מלוא גרסתה של הנתבעת, כפי שצוטטה לעיל, על-אודות תוכנו המלא של הפוסט, התמונה שנכללה בו והתגוביות האחרות לו שקדמו לתגובית שלה – אין בכך לסייע לה ולעשות את התגובית פרסום כשר שאינו נגוע בדברי לשון הרע על-אודות התובעת. במה הדברים אמורים?

10. בתגובית הטילה הנתבעת דופי בתובעת במה שנוגע לליבת מקצועה ועבודתה כווטרינרית. היא ציירה את התובעת כמי שנמנעה מלפעול בגדרי חובתה המקצועית להצלת הכלב. היא הציגה את התובעת כמי שהתעלמה מפניות שקיבלה בלילה הקודם לגבי הכלב ואף התרעמה עליהן. היא הלינה על כך שהתובעת לא טרחה להפנות את מי שיצר עמה קשר לווטרינר אחר "**שכן יכול לקבל ולהציל**"; גלומה בכך יותר מרמיזה לאחריות התובעת לאי-הצלת הכלב. למי שאינו מבין רמיזות, באה הנתבעת בהמלצה ברורה: היא הכתירה את התנהלותה של התובעת כ"**נטו רוע**", יעצה ללקוחותיה להפנים את האופן שבו היא מתייחסת למקרים דחופים וחתמה את הפרסום באמירה כי "**לא חסר וטרינרים בחדרה**".

11. אמת-המידה לפיה ייקבע אם תוכנו של פרסום הוא משפיל או פוגע במובנו של חוק איסור לשון הרע היא **אובייקטיבית**; לא הבנתו של קורא זה או אחר את תוכן הדברים היא שקובעת, אף לא כוונת המפרסם. כדי לקבוע אם מבחינה אובייקטיבית פרסום טומן בחובו פגיעה מן הסוג שנדון בחוק, תינתן לו המשמעות המקובלת בציבור בהתאם להבנה של קורא רגיל [ע"א 334/89 **מיכאלי נ' אלמוג**, פ"ד מו(5) 555, 562 (1992); ע"א 723/74 **הוצאת עיתון 'הארץ' בע"מ נ' חברת החשמל לישראל בע"מ**, פ"ד לא(2) 281, 295 (1977)].

12. לפי אמת-מידה זו, קריאת התגובית כמכלול – זאת גם בהקשרו של הפוסט המלא והתגוביות האחרות לו שקדמו לתגובית של הנתבעת, מוליכה למסקנה כי יש בפרסום שהנתבעת עשתה דברי לשון הרע על-אודות התובעת בכל המובנים שצוטטו לעיל בחלק ב(4): התגובית הטילה בתובעת דופי בענין שיש לו נגיעה ישירה למשלח ידה כווטרינרית ולהתאמתה לעבודה בתחום עיסוק זה וקראה לאחרים, חברי הקבוצה, להעדיף ווטרינרים אחרים בחדרה על-פניה. משום כך, בתגובית יש פרסום אשר עלול להשפיל אדם בעיני הבריות או לעשותו מטרה לשנאה, בוז או לעג מצדם, לבזות אדם בשל מעשים, התנהגות או תכונות שמיוחסים לו ולפגוע במשרתו, בעסקו, במשלח ידו או במקצועו.

13. אני קובעת אפוא שמבחינת תוכנה, כללה התגובית דברי לשון הרע שאינם של מה בכך מבחינת כוחם לפגוע בתובעת בליבת עיסוקה כמי שמנהלת מרפאה לחיות בחדרה. כאמור, קביעה זו יפה ועומדת בעינה גם אם אקבל את גרסת הנתבעת בהתייחס לאופיו ומרכיביו של הפוסט שבתגובה לו כתבה את התגובית, וכן את גרסתה ביחס לתגוביות שקדמו לזו שפרסמה היא. בנפרד, יש לבחון אם יש בטענותיה הללו להקים לה הגנה מפני הפרסום.

14. פרסום התגובית בידי הנתבעת אינו שנוי במחלוקת. תוכן התגובית לא הוכחש. התובעת עתרה לפסוק לה פיצוי סטטוטורי ללא הוכחת נזק. נמצא שהתגובית כללה דברי לשון הרע על-אודות התובעת. בנסיבות הללו, לא נותר לתובעת עוד דבר-מה שעליה להוכיח; נטל השכנוע להוכחת הגנה שתעניק פטור מחבות מונח לפתחה של הנתבעת ועליה להביא ראיות באיכות ובכמות הנחוצה לשם הרמתו על-פי מאזן ההסתברויות [רע"א 1379/14 **רוטר נ' מקור ראשון המאוחד (הצופה) בע"מ (בפירוק זמני)** (2014); ע"א 670/79 **הוצאת עיתון הארץ בע"מ נ' מזרחי**, פ"ד מא(2) 169, 186 (1987)].

ג. <u>הגנות מפני הפרסום</u>

הנתבעת לא הוכיחה הגנה ממשית מפני הפרסום שעשתה; היפוכו של דבר הוא הנכון.

1. נטען כי הפרסום הוא אמת ובא בגדרי ההגנה שבסעיף 14 בחוק: "**במשפט פלילי או אזרחי בשל לשון הרע תהא זאת הגנה טובה שהדבר שפורסם היה אמת והיה בפרסום ענין ציבורי; הגנה זו לא תישלל בשל כך בלבד שלא הוכחה אמיתותו של פרט לוואי שאין בו פגיעה של ממש**". ההגנה תקום אם תוכחנה שתי דרישות מצטברות: "**האחת, על כך שהדבר שפורסם היה אמת, ושתיים, על כך שהיה בפרסום עניין ציבורי. על רגל אחת בלבד לא תוכל ההגנה לעמוד**" [ע"א 5653/98 **פלוס נ' חלוץ**, פ"ד נה(5) 865, 893-894 (2001); להלן ענין **פלוס**].

2. הגנת אמת הפרסום אינה טעונה הוכחתו של תום-לב מצד הנתבע. על אמיתות הפרסום להיות נכונה לעת הפרסום ולתשתית העובדתית שהייתה ידועה באותו מועד. עליו לבטא אמת מהותית, גם אם בפרט לוואי שלו קיים פער בין תוכנו לבין המציאות לאשורה על כל פרטיה [ע"א 751/10 **פלוני נ' ד"ר דיין-אורבך**, פ"ד סה(3) 369, 441-443 (2012); להלן ענין **דיין**].

3. לא עלה בידי הנתבעת להוכיח את אמיתות הפרסום שעשתה בתגובית, זאת ביחס לכל רכיביו העיקריים שעשו אותו לדברי לשון הרע על-אודות התובעת.

4. לפי התגובית, התובעת סירבה להושיט עזרה לכלב פצוע אך חי שהושאר בידי מאן דהוא סמוך למרפאה. התגובית נכתבה מתוך הנחה שהכלב היה חי בעת שהתובעת יודעה על הימצאותו ליד המרפאה כך שבאותה נקודת זמן ניתן היה לסייע לו, לטפל בו ולנסות להצילו. עדותו של עד התובעת גינסברג העלתה כי כאשר התובעת יודעה על קיומו של הכלב, הוא כבר היה מת.

5. עד התובעת גינסברג נמנה על חוג לקוחותיה; בתצהירו מסר כי ביום 14.5.2018 סמוך לשעה 22:00 עבר סמוך למרפאת התובעת וראה כלב שרוע במקום ללא רוח חיים. הוא דיווח על כך טלפונית לתובעת ונשאל על-ידה אם הוא בטוח שהכלב מת. גינסברג התקרב אל הכלב, בחן אותו במבט, בא לכלל דעה שהוא בוודאות ללא רוח חיים ויידע את התובעת על כך [סע' 3-4 ב-ת/1]. עדותו של גינסברג צלחה את מבחן החקירה הנגדית: הוא שב ומסר שבזמן שבו ראה את הכלב הוא לא היה חי; דובר בכלב פצוע שסבל מחבלה שהדם סביבה היה יבש וניתן היה לראות שאין בו רוח חיים [עמ' 5 ש' 13-29]. אם היה גינסברג נתקל בכלב פצוע, היה דואג להביאו לווטרינר [עמ' 5 ש' 34-35].

6. הנתבעת חלקה על יכולתו של גינסברג לדעת אם הכלב היה חי או מת בעת שראה אותו משום שהוא חסר השכלה של וטרינר, אלא שהדברים יפים גם ביחס אליה. גם הנתבעת אינה בעלת השכלה או הכשרה בתחום זה ולא הייתה יכולה להסיק דבר-מה על מצבו הממשי של הכלב, אם היה חי או מת כשהתגלה לראשונה סמוך למרפאה של התובעת, זאת מתוך עיון בתמונה שנכללה בפוסט לו הגיבה ביום המחרת. הוכח שלנתבעת לא הייתה כל ידיעה לגבי מצב הכלב

לאשורו בעת שנמצא סמוך למרפאת התובעת; היא הסתמכה בענין זה רק על התצלום שנכלל בפוסט, המלל בפוסט ותגוביות של אחרים במענה להם.

7. בפוסט נרשם כך: "**חברים אני בדרך לעבודה ויש מרפאה וטרינרית מול הבית שלי מישהו השאיר פה כלב מדמם בכניסה למרפאה הוטרינר עוד לא הגיע ויש פה עוד בחורה שמנסה לתפוס אותה בטלפון מי יכול לעזור?? חדרה הרברט סמואל 101**". אחר כך נרשם: "**עדכון: הכלב מת לצערי. מפנים אותו משם**". בעדותה לפני אישרה הנתבעת שהגיבה לפוסט ולתמונת הכלב שנכללה בו [עמ' 11 ש' 31 עד עמ' 12 ש' 2]. את הכלב עצמו היא לא ראתה בשום שלב; בשל כך היא חסרה כל ידיעה אישית, ממשית, על-אודות מצבו ואם היה חי או מת כאשר הושאר סמוך למרפאתה של התובעת – או בנקודת הזמן שבה דווח לתובעת לראשונה על הימצאותו שם [עמ' 12 ש' 15 עד עמ' 13 ש' 1]. הנתבעת הסתמכה בענין זה על מה שאברמוב כתבה בפוסט ועל התגובות של אחרים לו [עמ' 13 ש' 2-16].

8. הנתבעת לא השמיעה כל עד – אברמוב, מגיבים אחרים בקבוצת 'חדרתיים' או אדם אחר – שציין כי הכלב היה חי במועד שבו דווח לתובעת על קיומו ליד המרפאה, כך שניתן היה לסייע לו באיזה שהוא אופן. הנתבעת הותירה רושם שלילי, מתחכם ולא אמין עת ביקשה להישמע בטענה כי אין לה מושג אם אפשר להציל בעל-חיים שכבר איננו בין החיים [עמ' 13 ש' 34-36].

9. נוכח העדויות הללו – זו שמסר גינסברג וזו של הנתבעת, ההסתברות שהכלב כבר היה מת ולא ניתן היה לסייע לו במועד שבו נודע לתובעת על קיומו עולה על זו שהכלב היה חי ואפשר היה לסייע לו במתן טיפול. במציאות זו, אין אמת בהצגתה של התובעת על-ידי הנתבעת כרופאה וטרינרית שנמנעה מהושטת עזרה לכלב פצוע והפנתה עורף למקרה דחוף ללא מתן מענה.

10. בפרסום הטילה הנתבעת דופי בתובעת בשל כך שכאשר קיבלה פניות של אחרים לטפל בכלב, התעלמה, התעצבנה, לא הגיעה למקום בעצמה וגם לא שלחה את הפונים לווטרינר אחר. גם בכך אין אמת. הנתבעת – כפי שנודע מעדותה בחקירה נגדית, הכירה את התובעת היטב ואף נמנתה בעבר על חוג לקוחותיה. אף-על-פי-כן, היא לא פנתה לתובעת לפני פרסום התגובית כדי לשמוע מפיה מה היה מהלך הדברים לאשורו בכל הנוגע לפניות שהתקבלו לגבי הכלב [עמ' 13 ש' 30-33]. הנתבעת לא זימנה איש מבין אותם מגיבים אחרים על-מנת להראות שמי מהם פנה לתובעת לגבי הכלב וזכה לתגובה מן הסוג שהנתבעת ייחסה לתובעת בתגובית [עמ' 13 ש' 23-29]. היה ביכולתה לבקש צו שיפוטי לשם חשיפת זהותם, באופן שיאפשר לה לזמן אותם למתן עדות, אך היה נמנעה מכך – באופן שמקים לחובתה חזקה ראייתית [ע"א 465/88 **הבנק למימון ולסחר בע"מ נ' מתתיהו**, פ"ד מה(4) 651, 658-659 (1991)].

11. להשלמת התמונה, ולמעלה מן הצורך: התובעת מסרה בתצהירה כי היא קיבלה שלוש פניות טלפוניות על-אודות קיומו של כלב מת בקרבת המרפאה בלילה שלמחרתו פורסמו הפוסט והתגובית. הפניה הראשונה התקבלה מגינסברג, השניה – משכן, והשלישית מאדם נוסף שלא הזדהה והתקשר לתובעת בשעה 2:00 לפנות בוקר. באמצעות גינסברג יודעה התובעת כי דבר הימצאותו של כלב מת ליד המרפאה דווח למוקד העירוני ונמסר שהוא יפונה משם על-ידי העירייה בשעות הבוקר [סע' 7-11 ב-ת/1]. התובעת לא נחקרה על כך ועדותה לא נסתרה. בין הדברים הללו לבין האופן שבו הציגה הנתבעת את התובעת בתגובית אין ולא כלום.

12. שוב ושוב ניכר שהנתבעת עשתה את הפרסום הגלום בתגובית לא בהסתמך על ידיעת העובדות לאשורן – או ניסיון שלה לברר אותן, אלא על-בסיס מה שנרשם בפוסט ובתגובות אחרות לו [עמ' 15 ש' 5-12]. הנתבעת לא הוכיחה את אמיתותם של אלה ולו גם לכאורה. היא לא הייתה רשאית להניח את אמיתותם, בעת שפרסמה את התגובית, אך ורק בשל כך שמאן-דהוא רשם אותם בקבוצה. התנהלות כזו אינה חוסה ולו גם בדוחק תחת הגנת אמת הפרסום.

13. זאת ועוד. מהפוסט והמלל שנכלל בו אין הכרח להבין שהכלב הושאר ליד המרפאה כשהוא פצוע. אפשרות אחת לפרשו היא שאברמוב ראתה כלב פצוע ליד המרפאה בדרכה לעבודה ורק לאחר מכן עדכנה שנודע לה שהכלב מת. אפשרות שניה, מסתברת לא פחות, היא שמן העדכון עלה שהכלב היה מת מלכתחילה, כבר בעת שאברמוב ראתה אותו לראשונה; העדכון נסב על מצבו אז, לא בחלוף זמן נוסף. הנתבעת לא פנתה לאברמוב כדי להעמיד את הדברים על דיוקם לפני שפרסמה את התגובית ולא זימנה אותה למתן עדות כדי לבארם.

14. הפרסום שגלום בתגובית חטא אפוא לאמת בשני נדבכים עיקריים שלו: ראשית, בהתייחסו לכלב כאל חי שניתן היה לטפל בו ולסייע לו בעת שהתובעת יודעה על קיומו; שנית, בייחסו לתובעת מענה רוגז לפניות שקיבלה לגבי הכלב וסירוב לסייע באיזה שהוא אופן, ולו על-ידי הפניה לווטרינר אחר. באין אמת בפרסום, אין הגנה.

15. הנתבעת השליכה את יהבה על הגנות סעיפים 15(2) ו-15(3) בחוק, על-פיהם תהא לנתבע הגנה טובה במשפט אזרחי בשל לשון הרע אם עשה את הפרסום באחת הנסיבות הללו: "**(2) היחסים שבינו לבין האדם שאליו הופנה הפרסום הטילו עליו חובה חוקית, מוסרית או חברתית לעשות אותו פרסום; (3) הפרסום נעשה לשם הגנה על ענין אישי כשר של הנאשם או הנתבע, של האדם שאליו הופנה הפרסום או של מי שאותו אדם מעונין בו ענין אישי כשר**".

16. על-מנת שהנתבעת תחסה בצלן של ההגנות הללו, נדרש כי עשתה את הפרסום בתום-לב; באין תום-לב שנלווה לפרסום, לא תחולנה הגנותיו של סעיף 15. החוק קובע חזקות שנועדו לסייע בהוכחת תום-לב, או בשלילתו. הנטל להראות כי הפרסום נעשה בתום-לב מונח לפתחה של

הנתבעת. חזקה בדבר קיום תום-לב תקום אם פרסום התגובית נעשה בנסיבות שנמנו בסעיף 15(2) או בסעיף 15(3) בחוק והפרסום לא חרג מהסביר באותן נסיבות. אם קמה חזקה לטובת הנתבע בדבר קיומו של תום-לב, חוזר הנטל למגרש התובע שנדרש להוכיח נסיבות ששוללות תום-לב בעשיית הפרסום. החזקה בסעיף 16(א) בחוק משחררת את הנתבע מהצורך להוכיח את תום-לבו ; אם הוכיח אחת מעילות ההגנה שבסעיף 15 הוא מוחזק כמי שפעל בתום-לב, כל עוד לא הוכיח התובע היפוכו של דבר – כגון שהפרסום נעשה בזדון, מתוך כוונה להזיק ולהשמיץ [ע"א 250/69 **הוצאת מודיעין בע"מ נ' חתוקה**, פ"ד כג(2) 135, 138 (1969)].

17. כלל הוא כי יעלה בידי תובע לסתור את תום-לבו של הנתבע ולהראות כי הפרסום לא נעשה בתום-לב אם התקיים בפרסום אחד מאלה : הדבר שפורסם לא היה אמת והנתבע לא האמין באמיתותו ; הדבר שפורסם לא היה אמת והנתבע לא נקט לפני הפרסום אמצעים סבירים כדי להיווכח אם אמת הוא, אם לאו ; בעשיית הפרסום התכוון הנתבע לפגוע במידה גדולה מן הסביר להגנת הערכים שנמנו בסעיף 15 לחוק [סע' 16(ב) לחוק ; ענין **פלוס**, עמ' 893-894].

18. הפרסום שהובא בתגובית אינו עשוי להיחשב פרסום שנעשה על-ידי הנתבעת בתום-לב. לעיל נקבע שהפרסום לא היה אמת. לנתבעת – אישה בוגרת בעלת כשרות משפטית, לא הייתה כל סיבה להאמין כי מה שנרשם על-ידי אחרים, זרים, בפוסט או בתגוביות אחרות לו הם אמת, בבחינת דברי אלוהים חיים. הנתבעת לא עשתה דבר כדי לבדוק אם מה שהיא ייחסה לתובעת בפרסום הוא אמת – בין לגבי השאלה אם הכלב שנמצא בקרבת המרפאה היה חי או מת ובין לגבי אופי תגובתה של התובעת כאשר נודע לה על קיומו שם. היא לא טרחה לפנות אל התובעת חרף היכרותה עמה ; היא לא פנתה לאברמוב שפרסמה את הפוסט או למי מהמגיבים האחרים לו שעל דבריהם הסתמכה לטענתה. גם למוקד העירוני לא פנתה [עמ' 15 ש' 5-12]. מי שזו התנהלותו אינו עשוי להיחשב כמי שעשה את הפרסום בתום-לב.

19. בעדותה לפני טענה הנתבעת כי התגובית הייתה הבעת דעה [עמ' 15 ש' 15]. אין לקבל זאת. הפרסום שעשתה חרג מהבעת דעה גרידא, והיא לא התגוננה על-סמך עילה שעניינה בהבעת דעה [ור' למשל הגנת סע' 15(4) בחוק]. משנשלל תום-לבה של הנתבעת בעשיית הפרסום, אין תקומה לאיזו מהגנות סעיף 15 ביחס אליו.

20. נוכח הדברים הללו, יש לדחות בשתי ידיים את טענת הנתבעת כי מדובר בזוטי דברים שאינם מקימים עילת תביעה או זכות לפיצוי. בטענה עצמה גלומה מידה רבה של צביעות : הנתבעת אינה עשויה לטעון כי העילה לפרסום – בדמות הפוסט והתגובות האחרות לו, היו חשובים עד כדי כך שדרבנו אותה לכתוב את התגובית מדם לבה, אך דווקא מה שכתבה על התובעת, חרף היותו דברי לשון הרע, הוא בבחינת זוטי דברים. התגובית נסבה על ליבת עיסוקה של התובעת וכשירותה לעבוד בתחום מקצועה ; פרסום שזה טיבו אינו עשוי להיחשב זוטי דברים ולו גם

בדוחק [ת"א (מח' ת"א) 2667-00 **מרון נ' גלובס פבלישר עיתונות (1983) בע"מ**, פס' 26 (2007); ת"א (של' חד') 6608-01-18 **דהן נ' אברהם**, פס' 95-97 (2020)]. בעשייתו, עשתה עצמה הנתבעת שופט ותליין בכיכר העיר החדשה של הרשת החברתית; אין לכך כל מקום. אם בעבר משל בכיפה הכלל "**אני חושב - משמע אני קיים**", היום, בעידן הרשתות החברתיות, נדמה לא אחת שהוא הוחלף בכלל אחר: "**אני מגיב - משמע אני קיים**". דא עקא, כוח התגובה המיידית באפליקציות מבוססות אינטרנט לא פטר את עושה התגובה מהחובה לחשוב ולהפעיל שיקול דעת טרם עשיית הפרסום, פן יסב בתגובתו נזק לאחר שהדין אינו מתירו.

21. כבר צוין שנטל הוכחתה של הגנה רובץ על שכם הנתבעת. עדותה הותירה רושם שלילי. בעבר, טרם פרסום התגובית, הנתבעת נמנתה על לקוחותיה של התובעת. הנתבעת, שטרחה לציין גם בכתב-התביעה וגם בתצהירה שאין לה היכרות או קשר עם הנתבעת האחרת, כלל לא הזכירה את היכרותה הקודמת עם התובעת ונסיבותיה [סע' 7 בכתב-ההגנה, סע' 6 ב-נ/1 ועמ' 10 ש' 26-28]. גם בתגובית לא ציינה שכלבה טופל בעבר אצל התובעת, באופן שהיה עשוי לאזן במעט את הדברים הקשים שכתבה. יתרה מכך: לאחר שהתביעה הוגשה, פנתה הנתבעת עם כלבה למרפאת התובעת וניצלה את ההזדמנות כדי לשוחח עם התובעת על העניינים שנדונים בהליך ולבקש כי תמחק את התביעה נגדה [עמ' 10 ש' 4 עד עמ' 11 ש' 5]. לא בכדי, אין לכך שום זכר בתצהיר הנתבעת. לבסוף, הנתבעת מסרה עדות סותרת, משתנה, לגבי הדברים ששמעה מפי התובעת באותה פגישה: תחילה טענה שהתובעת אמרה לה שהיא פעלה להסרת הפוסט, עד מהרה התכחשה לדברים וכפרה בעדותה הקודמת לגביהם, ובהמשך שינתה שוב את טעמה [ר' עמ' 10 ש' 4-5 והשוו לעמ' 11 ש' 11-12 וש' 13-18]. מי שזה אופי עדותו לא זכאי לכל אמון.

22. באין הגנה, אני קובעת שהנתבעת ביצעה עוולה של פרסום לשון הרע ועליה לחוב בגינה. הזכות לחופש הביטוי אינה משנה מכך. ודוק: הזכות לחופש הביטוי אינה זכות יחידה שיש להביא בחשבון בתביעה שעילתה פרסום לשון הרע; מולה ניצבת הזכות לשם טוב. האיזון בין זכויות אלה ובינן לבין אינטרסים וערכים אחרים בעלי נגיעה לנושא נעשה בידי המחוקק בהוראותיו והסדריו הפרטניים של חוק איסור לשון הרע. מאחר שהנתבעת אינה חוסה בצלן של הגנותיו, היא אינה עשויה להישמע בטענה שיש לפטור אותה מחבות משום שבעשיית הפרסום שגלום בתגובית מימשה את זכותה לחופש הביטוי [ע"א 8954/11 **פלוני נ' פלונית**, פ"ד סו(3) 691, 763 (2014)].

ד. <u>שומת הנזק</u>

1. בתביעה הובאה עתירה לפיצוי ללא הוכחת נזק, תוך בקשה להשית על הנתבעת כפל פיצוי בשל פרסום שנעשה בכוונה לפגוע. אי-הוכחת נזק ממשי, קונקרטי, אינו מכשיל את התביעה. נוכח טיבו של הפרסום בתגובית, קיימת חזקת נזק – בשים לב להצגת התובעת באור שלילי בתחום

עיסוקה וקריאתה של הנתבעת לאחרים להדיר את רגליהם ממרפאתה. לפי סעיף 7א(ב) בחוק, "**במשפט בשל עוולה אזרחית לפי חוק זה רשאי בית המשפט לחייב את הנתבע לשלם לנפגע פיצוי שלא יעלה על 50,000 שקלים חדשים, ללא הוכחת נזק**"; הסכום צמוד למדד ועומד על כ- 73,233 ₪. פיצוי ללא הוכחת נזק נועד ליתן מענה למקרים בהם קמה חזקת נזק ממכלול הנסיבות.

2. אם הוכח שלשון הרע פורסמה בכוונה לפגוע, רשאי בית-המשפט להשית על הנתבע פיצוי שלא יעלה על כפל הסכום שנקבע בס"ק 7א(ב), אף זאת ללא הוכחת נזק. התובעת יחסה לנתבעת כוונה לפגוע בעשיית הפרסום; הנתבעת כפרה בכך. לא כל פרסום פוגע נעשה בכוונה לפגוע. לאחר שמיעת הנתבעת וחרף הדופי שגלום בתגובית, נחה דעתי שלא התכוונה לפגוע בתובעת; הפרסום נעשה על-ידה בחוסר זהירות וללא שיקול-דעת, על-סמך שמועות ולא על-פי עובדות, אך הוא חסר את הסממנים הנחוצים כדי לקבוע שביסודו ניצבה כוונה לפגוע.

3. הנתבעת גוללה בתצהירה טענות שונות שבאמצעותן ביקשה להראות שלתובעת לא נגרם נזק של ממש בשל הפרסום, באופן שיש לו נגיעה להיקף הפיצוי. מעדותה לפני עלה שאין בהן ממש. על-פי התיעוד שהתובעת הציגה, בעת הרלוונטית לפרסום היו חברים בקבוצה שבה הוא נעשה 36,360 אנשים. הפוסט הוביל לתגובות שכתבו חברים בקבוצה; הנתבעת היא אחת מהם. כפי שהפוסט והתגובות האחרות לו הגיעו באופן מיידי לידיעת הנתבעת, כך יש להניח ברמה גבוהה של ודאות כי התגובית שהנתבעת פרסמה הגיעה מייד לידיעת אחרים בקבוצת 'חדרתיים'. לא הובאה על-ידי הנתבעת ראיה לכך שרק מעטים מבין חברי הקבוצה נחשפו לתגובית שכתבה; היא אישרה שהדבר אינו מצוי בידיעתה. הנתבעת לא ידעה אם הפוסט והתגובות לו היו בני צפייה משך עשרים וחמישה יום או זמן קצר יותר ולא הביאה כל ראיה לגבי המועד שבו הוסרו הפוסט והתגובית שפרסמה מן הקבוצה. טענות הנתבעת בסוגיה זו ביטאו הנחה והשערה, לא ידיעה מבוררת נתמכת בראיות [עמ' 16 ש' 22 עד עמ' 17 ש' 16].

4. אין שיטת תעריפים בפסיקת פיצויים בגין פרסום לשון הרע. הפיצוי יוערך וייפסק בכל מקרה ומקרה בהתאם לנסיבותיו הפרטניות [רע"א 4740/00 **אמר נ' יוסף**, פ"ד נה(5) 510, 525-526 (2001)]. על הפיצוי לבטא את המשקל הרב שניתן לזכות לשם טוב [שם, עמ' 528]. כפי שצוין בפסק-דינו של כב' השופט כפכפי, חל גידול בפיצויים שנפסקים בגין פרסום לשון הרע [ת"א (אש') 28831-09-10 **דרשן נ' אסל**, פס' 40 וההפניות שם (2014); ר' גם ת"א (ב"ש) 7284/06 **כרמיאלי נ' חרמון** (2013) ותא"מ (נת') 42103-12-10 **מילמן נ' פרז'ון** (2014)]. נתתי דעתי גם לפסקי-דין אליהם הפנו בעלי-הדין בסיכומיהם.

5. במכלול השיקולים ונוכח הדברים הללו, אני פוסקת לתובעת סך של 20,000 ₪ בערכי יום הגשת התביעה בגין לשון הרע שהנתבעת פרסמה על-אודותיה בתגובית.

6. העתירה לחיוב הנתבעת בפרסום תיקון נדחית. בית-המשפט אינו מוסמך לחייב צד בפרסום הודעת התנצלות לפי חוק איסור לשון הרע, והדברים ידועים [ענין **דיין**, פס' 128-131; ת"א (מח' מר') 20070-09-15 **וינשטיין נ' ג'רבי**, פס' 88 והפניות שם (2018)]. אף אין יסוד לאסור על הנתבעת מראש לעשות כל פרסום נוסף, תוך פגיעה לא מידתית בחופש הביטוי שלה.

ה. <u>סיכומם של דברים</u>

1. די באמור לעיל כדי להכריע במחלוקת הממשית ואין צורך להידרש לטענות נוספות מעבר לכך.

2. התביעה מתקבלת בחלקה. הנתבעת תשלם לתובעת סכומים מצטברים אלו (להלן יחד **הסכום הפסוק**): סך 20,000 ₪ שיישא הפרשי הצמדה וריבית כחוק מיום הגשת התביעה (22.10.2018) עד יום פסק-הדין, אגרת משפט (מחצית ראשונה בסך 937.50 ₪ מיום 22.10.2018 ומחצית שניה בסך 948.74 ₪ מיום 1.12.2019) בצירוף הפרשי הצמדה וריבית כחוק מיום תשלום כל חלק של האגרה עד יום פסק-הדין, ושכ"ט עו"ד (כולל מע"מ) בסך 5,850 ₪ בערכי יום פסק-הדין.

3. בפסיקת שכר-הטרחה נתתי דעתי לשיקולים הנוגעים בדבר ולהיקף הבירור שנדרש אל-מול טיבה והיקפה של המחלוקת הממשית שטעונה הכרעה [ע"א 2617/00 **מחצבות כנרת (שותפות מוגבלת) נ' הוועדה המקומית לתכנון ולבנייה, נצרת עילית**, פ"ד ס(1) 600, 615 (2005)].

4. חיוביה של הנתבעת דנן מצטברים לחיובי הנתבעת האחרת, דגני, ונפרדים מהם.

5. הנתבעת תשלם לתובעת את הסכום הפסוק תוך שלושים יום מהמועד בו יומצא לה פסק-הדין. סכום שלא ישולם במועד יישא הפרשי הצמדה וריבית כחוק מיום פסק-הדין עד יום התשלום.

<u>המזכירות תמציא את פסק-הדין לצדדים ותסגור את התיק</u>.

ניתן היום, ט"ו שבט תשפ"ב, 17 ינואר 2022, בהעדר הצדדים.

קרן אניספלד, שופטת